

لواءالدوله - در جلسه گذشته بنده عرض کردم و تقاضا کردم قانون ترفیع رتبه جزء دستور گذاشته شود فرمودید در جلسه دیگری حالامی بینیم نه در دستور این جلسه بود نه در دستور جلسه دیگر.

رئیس - قانون ترفیع رتبه را آنروز که عرض کردم گذاشته بودیم برای شنبه جلسه پنجم ولی چون دستور یک جلسه را بیشتر نمیتوانیم معین کنیم میگذاریم برای بعد.

حاج شیخ اسدالله - قانون اخذ سوار از ایلات در جلسه گذشته تقاضا شد و قرار هم شد که ۱۰ نفر امضاء بکنند تا در دستور گذاشته شود جمعی از نمایندگان هم امضاء کردند نمیدانم بهیئت رئیسه رسیده است که جزء دستور گذاشته شود یا خیر در هر صورت حالا عرض میکنم جزء دستور گذاشته شود که خیلی لازم و متهم می دانم و دیگر در خصوص راپورت کمیسیون داخله راجع به تجزیه بلوچستان از کرمان آنرا هم خوبست بفرستند بکمیسیون که کمیسیون نظریات خودش را در آن بکند و بعد بمجلس راپورت بدهد.

رئیس - در باب لایحه سوار از ایلات در جلسه گذشته تقاضا کرده بودند و جزء دستور پنجشنبه گذاشته شد ولی حالا عده کافی نیست برای اینکه رأی بگیریم.

میرزا ابراهیم خان - بطوریکه آقای رئیس فرمایش فرمودند چنین استنباط کردم که دستور یک جلسه را بیشتر نمیخواهند معین فرمایند باظهاریکه نماینده محترم در موضوعی اظهار کرده بودند بنده آنچه استنباط میکنم ترتیباً تیکه در هیئت رئیسه اتخاذ شده بود برای تعیین دستور نباید باظهاریک نفر نماینده بهم نخورد و آن ترتیبیکه برای حسن جریان امور آقای رئیس اتخاذ فرموده اند ترک فرمایند و یقین دارم آن نماینده محترم هم بیاره ملاحظاتی که یک طرحی را میخواستند جزء دستور بشود این اظهار را کردند.

عز الملک - نه اندک - پس با کمال احترام از آقای رئیس استدعا می کنم هما ترتیبی را که تا بحال معمول داشته اند معمول بدارند و همان دستور را تعیین کنند که نمایندگان محترم هم وقت داشته باشند از برای مطالعه مطالبیکه جزء دستور گذاشته شده است و البته پس از مطالعه نظریات از روی یک تصور و تعمقی خواهد بود.

رئیس - ولی این مسئله اسباب اشکال خواهد شد برای اینکه اگر بخواهیم دستور سه جلسه را عرض کنم چون دوازده سیزده مطلب میشود آنوقت اگر بخواهیم رأی بگیریم وقت خیلی تلف خواهد شد و چون همیشه آقایان خواسته اند مراعات نظامنامه داخلی بشود اینستکه همان دستور یک جلسه را معین میکنیم اما راجع باظهار آقای حاجی شیخ اسدالله که راپورت خواسته بودند راپورت پیش خودتان است راپورت کمیسیون را خودتان داده بودید.

حاج شیخ اسدالله - بنده عرض می کنم که چون مخبر میتواند وقتی که راپورت بمجلس آمد تقاضا کند که مجدداً برگردد بکمیسیون تا ثانیاً اگر کمیسیون نظریاتی دارد نظریات خودش را ضمیمه

کرده و بمجلس راپورت ثانوی خودش را بدهد از اینجهت عرض میکنم این راپورت را از دستور جلسه بعد خارج مینمایند که بکمیسیون بیاید و با حضور وزیر داخله مذاکره شود بعد بمجلس راپورت داده شود.

رئیس - از امروز تا روز سه شنبه جلسه ندارید.

حاج شیخ اسدالله - جلسه داریم لیکن چون بعضی از اعضاء کمیسیون داخله استعفاء داده بودند و عوض آنها تازه انتخاب شده است چون از طرف حضرت رئیس اظهاری در تعیین آنها نشده است تکلیف معلوم نیست و دیگر آنکه چون باید قبلاً بوزیر داخله از طرف هیئت رئیسه اخطار شده باشد که در کمیسیون تشریف بیاورند و جلسه کمیسیون فردا است و وقت نداریم برای اطلاع دادن بوزیر داخله که حاضر شوند این است که تقاضا میکنم که در دستور جلسه دیگر گذاشته شود که زیر داخله را اطلاع داده از برای جلسه روز چهارشنبه کمیسیون حاضر شوند و بعد از نظریات وزیر داخله و کمیسیون راپورت داده شود.

رئیس - فرمودند روز دوشنبه جلسه فوق العاده منعقد نمائید بوزیر داخله هم اطلاع داده میشود که تشریف بیاورند (رئیس حرکت کرد بمجلس مغرب ختم شد).

۲۵۳

صورت مشروح مجلس یوم سه شنبه غره شهر جمادی الاخری ۱۳۲۹

آقای مؤتمن الملك رئیس ۳ ساعت و ۴۰ دقیقه قبل از غروب بکرسی ریاست جلوس فرمودند و سه ساعت و ربع قبل از غروب مجلس را رسماً منعقد نمودند.

آقای معاضد الملك صورت جلسه قبل را قرائت کردند (اسامی غائبین جلسه قبل).

غائب بدون اجازه - حاج وکیل الرعایا - مریمز آقایی ناصر الاسلام - آقای حاج آقا دو ساعت و بیست دقیقه و آقایان طباطبائی و بهجت هر یک چهل و پنج دقیقه.

آقایان: آقا شیخ حسین یزدی - نیر السلطان - حاج امام جمعه هر یک سی و پنج دقیقه و آقایان معتمد التجار و آقا سید محمد باقر ادیب لواءالدوله حاج شیخ اسدالله آقا میرزا ابراهیم قمی و معتمدالدوله آقا سید محمد رضا همدانی هر یک نیمساعت بعد از وقت مقرر حاضر شدند.

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی هست؟

حاج شیخ اسدالله - بنده در وقتیکه تقاضا کردم راپورت کمیسیون داخله راجع بتجزیه بلوچستان را از کرمان بکمیسیون بیاید برای این که کمیسیون دو مرتبه نظریات خودش را ضمیمه کند حضرت رئیس فرمودند که روز ۲ شنبه جلسه فوق العاده منعقد بشود و این جا نوشته شده است یکشنبه.

رئیس - دوشنبه نوشته میشود ملاحظاتی دیگری هست؟ (اظهاری نشد) و دستخطی از آقای نایب السلطنه رسیده است راجع بتلگرافی که از مشهد

حضور مبارکشان مخابره شده قرائت میشود (دستخط بعبارت ذیل قرائت شد).

۱۷ جمادی الاولی ۱۳۲۹ مجلس شورای ملی تلگرافی از مشهد مقدس رسیده که مقصود از بعضی مندرجات و اشارات آنرا کاملاً ملتفت نشدم و چون مطلب راجع بمجلس است خطاب آن باین جانب مناسب بنظر نمیآید خاصه تقاضای آخر تلگراف که مسلماً منافعی با وظایف قانون انتخاب است چون استحضار نمایندگان محترم از مفاد آن لازم بود فرستادم ملاحظه نمایند که اگر توضیح و جوابی لازم است باطلاع مجلس شورای ملی باشد و منتظر جوابم که تکلیف معلوم شود.

رئیس - تلگرافی که در دستخط اشاره فرمودند اینست که خوانده می شود (بعبارت ذیل قرائت شد)

مقام نیابت سلطنت عظمی دامت عظمة والاحضرت بهتر میدانند مشروطیت تعیین حدود طبقات يك ملت است که قانون اساسی آنرا معین نموده ملت آنهمه خسارات را برای نیل باین مقصود تحمل نموده نه برای تبدیل اشخاص و گرفتن اختیار از شخص و دادن اختیارات تامه بهیئت والاحضرت می دانند اختیار تامه نه فقط ناقض قانون اساسی بلکه موجب اهدار تمام تلفات و خسارات ایرانیان است در عصر نیابت سلطنت والاحضرت تصویب چنین اختیار ناصواب جای بسی تعجب است والاحضرت میدانند اکثریت وقتی مطاع است که با کلیات قانون اساسی مطابقت داشته باشد و ناقض مسلمات اساسی سلطنت مشروطه نباشد ملت و کلاء را برای ارجاع استبداد و بدل اختیارات تامه و کالت نداده اند اکثریت معارض مشروطیت هیچ وقت مطاع نخواهد بود ملت برای قبول همه قسم امتیازات و استقراضات و تصویب معاهدات استقلال برانداز ایران هیچوقت حاضر نمیشد ماملت وطن خواه پروتست نموده جلوگیری و اصلاحات را از ذات مقدس والاحضرت خواستاریم و بی حالت مضطربانه منتظر اقدامات شافی میباشیم (بامضاء صدو نود نفر).

رئیس - بنده می بینم که خیلی از آقایان اجازه خواسته اند که در این باب نطق بکنند و بنده گمان میکنم این موقع موقع نطق کردن در این مسائل نیست والاحضرت اقدس آقای نایب السلطنه دستخطی مرقوم فرموده اند و تکلیف خواسته اند از مجلس جوابی حضور مبارکشان عرض شود که جواب تلگراف آنها را بدهند بنده گمان میکنم از برای ان که عجالتاً دستخط والاحضرت بی جواب نمانده باشد و تکلیف ایشان معین شده باشد بهتر اینست که از مجلس عریضه حضور مبارکشان نوشته شود دستخط مبارک قرائت شده همانطور که مرقوم فرموده اید مقام نیابت سلطنت فوق این قبیل مطالب است والاحضرت اقدس در این امور دخیل نیستند این قبیل امور راجع بمجلس و هیئت وزراء است و جواب از طرف وزراء و مجلس بصاحبان امضاء این تلگراف داده خواهد شد برای اینکه والاحضرت تکلیف خودشانرا بدنند و ما هم بیشتر فرصت بین خودمان و وزراء گفتگو می کنیم و جواب این تلگراف به صاحبان امضاء بعد داده میشود برای اینکه بیش از این دستخط مبارکشان بی جواب نماند گمان میکنم

ذکاء الملک — ترتیب تهران که در مورد سابق گذشت این برای ولایات است و در ولایات هم یکسال باشد بهتر است .

آقا محمد بروجردی — این جا هم مثل ماده چهارم میخواستیم عرض بکنم که لفظ (مداومت) یک انداره ترخیص در کار میدهد از این جهت خوب است لفظ (مداومت بشغل) را (دخالت بشغل) قرار بدهند که رفع اشکال بشود .

ذکاء الملک — این جا مثل ماده چهارم نیست بلکه مقصود در اینجا اینست که همانطور که طبابت میکرده است حالا هم مداومت میکند ولی باید با اجازه وزارت معارف باشد .

رئیس — کمیسیون قبول میکنند که مدت یک سال بشود از این جهت ماده نهم که اصلاح شده است قرائت میشود و رأی میگیریم (بعبارت ذیل قرائت شد .)

ماده (۹) — اشخاصی که تا تاریخ نشر این قانون در ولایات مشغول طبابت بوده اند باید تا یکسال بعد از نشر این قانون خود را بوزارت معارف معرفی کرده تحصیل اجازه نامه برای مداومت بنمایند لکن پس از انقضاء مدت شش ماه در هیچیک از نقاط مملکت ایران بهیچکس اجازه نامه داده نخواهد شد مگر بموجب اسناد مذکوره در ماده دوم این قانون .

رئیس — رأی میگیریم باین ماده نهم به ترتیبی که قرائت شد آقایانی که موافقت قیام نمایند .

(اغلب قیام نمودند) با کثرت (۴۹) رأی تصویب شد - بقیه شور این قانون اگر مخالفی نباشد بماند برای جلسه آتی (اظهار شد مخالفی نیست) رایورت کمیسیون داخله راجع بتجزیه بلوچستان از کرمان بتقاضای معاون وزارت داخله جزء دستور امروز شد ولی چون این مسئله رجوع شد بکمیسیون از طرف کمیسیون داخله رایورتی داده اند قرائت میشود و رأی میگیریم .

(رایورت مزبور بعبارت ذیل قرائت شد) کمیسیون داخله باحضور آقای وزیر داخله منعقد و طرح قانونی تجزیه بلوچستان از کرمان مطرح مذاکره گردید نظر بملاحظات دقیقه و اظهارات وافیة آقای وزیر داخله اینطور صلاح دیده شد که قبل از اینکه درست اطراف کار ملاحظه شده نقشه صحیحی برای این مقصود کشیده بشود نمیتوان در این خصوص بهیچوجه رأی داد لهذا کمیسیون داخله تصویب این امر را محتاج بچند جلسه مذاکره میدانند که حتماً باحضور آقای وزیر داخله داخل مذاکرات لازمه بشود چون ساعات انعقاد کمیسیون اتفاقاً مصادف با ساعات جلسه مشاوره وزراء بود قرار بر این شد که هفته یگروز کمیسیون داخله در ساعات بلا معارض منعقد شده در خصوص این مسئله مشغول مطالعات گردیده رأی خود را بعرض مجلس مقدس برساند .

رئیس — در واقع تقاضا کرده اند که عجلتاً بماند تاچندی بعد رأی میگیریم آقایانی که تصویب مینمایند قیام نماید (اغلب قیام نمودند) اکثریت قریب باتفاق شد دستور پنجشنبه سویم

شور دوم در بقیه قانون طبابت — قانون گرفتن سوار از ایلات — اگر هم وقت پیدا کردیم طرح قانونی ترفیع رتبه نظامی مخالفی هست ؟

معزز الملک - بله .
رئیس - بفرمائید .

معزز الملک - مسئله اخذ سوار از ایلات سابقاً بمجلس آمده است ولی بیک جهتی از مجلس خارج شد یعنی وزیر جنگ تصور میکرد که محتاج بیک تجدید نظری در این لایحه خواهد بود و تصور نمیکنم تا حال تجدید نظر خودش را کرده باشند بنده گمان میکنم در این قبیل مطالب نباید داخل شد تا وقتیکه هیئت دولت مصمم نشود برای گذرانیدن آن و تا زمانیکه مهیای اجرای آن نشود ما نتیجه نخواهیم برد از اینکه یک همچو لوایحی بیاید به مجلس و مرأی بدهیم و بعد در طاق نسیان گذارده شود .

رئیس - اینرا چندین مرتبه تقاضا کرده اند و بنده جزء دستور گذارده ام حالا که جزء دستور میگذاریم مخالفت می کنید پس رأی میگیریم آقایانی که تصویب میکنند که در دستور پنجشنبه گذارده شود قیام بکنند (اغلب قیام نمودند) رد شد پس دستور جلسه آتی اینطور میشود — شور دوم در بقیه قانون طبابت و طرح قانونی راجع به ترفیع رتبه نظامی - در رایورت کمیسیون معارف راجع بماده ششم قانون معارف — از برای کمیسیون قوانین مالیه در جلسه آتی باید یک نفر بجای آقای میرزا اسدالله خان و یک نفر بجای معتمدالتجار معین شود (مجلس نیمساعت از شب گذشته ختم شد) (حاج میرزا رضا خان) باصورت مشروح پس از ملاحظه نمایندگان محترم و اصلاح حضرت آقای حاج میرزا رضاخان مقابله شده صحیح است .

جلسه ۲۵۴

صورت مذاکرات یوم پنجشنبه ۳ شوال جمادی الثانیه ۱۳۲۹

مجلس سه ساعت و چهل دقیقه قبل از غروب در تحت ریاست آقای مؤتمن الملک افتتاح و در سه ساعت و ربع قبل از غروب رسماً تشکیل گردید بصورت مجلس روز سه شنبه غره قرائت گردید

غائبین جلسه قبل غائبین بدون اجازه آقا میرزا اسدالله خان . عز الملک غائبین با اجازه . آقامیرزا مرتضی قلیخان . آقامیرزا رضا نائینی . شیبانی . آقامیرزا ابراهیم قمی غائبین از وقت مقرر حاج آقا ناصر الاسلام . آقا سید محمد باقر ادیب . آقا سید حسن مدرس هر یک نیم ساعت دهخدا . نیرالسلطان . ۵۰ دقیقه بهجت . معدل الدوله . ۴۰ . اج امام جمعه ۲۵ دقیقه دکتر اسمعیل خان دوساعت . حاج وکیل الرعایا یکساعت و نیم

رئیس — سه فقره اشتباه شده است یکی اصلاح دکتر علی خان که نوشته شده کمیسیون قبول کرده قبل از آنکه کمیسیون قبول کند رأی گرفتیم و قبول شد یکی هم ماده طبابت که با کثرت ۳۴ رأی تصویب شد نوشته شده با کثرت ۴۳ رأی یکی هم ماده ۹ از قانون طبابت است که نوشته شده از رایورت دوم کمیسیون و از روی رایورت نمره سیم کمیسیون بوده است هر ۳ فقره اصلاح میشود

ذکاء الملک — اینجا که از قول بنده نوشته شده است که عرض کردم ممالکی که مدارس طبی دارند باید تصدیقنامه آنها قبول شود عرض کردم ممالکی که مدارس طبی دولتی دارند

رئیس - لفظ دولتی اضافه میشود - دیگر ملاحظاتی هست .

عز الملک - بنده هم اجازه خواسته بودم **رئیس** - راجع بغیبت است .

عز الملک - بلی **رئیس** - این مسئله راجع باداره مباشرت است

بآنجا اظهار فرمائید بهیئت رئیسه میرسد

عز الملک - اگر اجازه بفرمائید عرض می کنم .

رئیس - عرض کردم اگر راجع بغیبت است باداره مباشرت رجوع فرمائید اجازه نمیدهیم

عز الملک - مقصود بنده این نیست که چهار هزار اداره مباشرت از بنده بگیرد میخواستیم که یک ساعت بی اجازه غائب شده باشم (در این موقع زنگ زده شد)

عز الملک برخاست از جای خود بیائین آمد اظهار کرد اینجا که نطق آزاد نیست .

رئیس - بشما اخطار میکنم (عز الملک باتغیر بخيال خروج از مجلس حرکت کرد)

رئیس - اخطار بشما می کنم باقید در صورت مجلس

عز الملک - در حین بیرون رفتن از مجلس اظهار کرد که ده مرتبه در صورت مجلس قید بفرمائید .

رئیس - ماده ۱۲۸ نظامنامه را بمضمون ذیل قرائت نمود .

ماده ۱۲۸ مواخذه در موارد ذیل است: اولاً نماینده که پس از اخطار باقید در صورت مجلس در همان جلسه مجدداً از دائره نظم خارج میشود

رئیس - تقاضا میکنم که ماده ۱۲۸ راجع بمواخذه باید در حق عز الملک که از دائره نظم خارج شدند و آقایان ملاحظه کردند اجرا شود رأی می گیریم آقایانیکه مواخذه را تصویب میکنند در حق ایشان قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با کثرت ۴۸ رأی تصویب شد **آقا میرزا احمد** - بنده اخطار نظام نامه دارم .

رئیس — در چه مسئله اخطار نظامنامه دارید .

آقا میرزا احمد - در همین مسئله که رأی گرفتید .

رئیس - بفرمائید .

آقا میرزا احمد - مستمسک حضرت عالی بی اجازه حرف زدن او و حرکت ایشان از صندلی بود وقتی که اخطار فرمودید دیگر مخالف نظم رفتار نکردند .

رئیس - بله اخطار کردم ولی بعد از اخطار بایستی که برگشته باشند بجای خودشان و حال اینکه اظهار داشتند که هر چه میخواهید بکنید و از مجلس خارج شدند - دستور امروز قانون طبابت